

Helsinki 31.8.2018

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry kiittää mahdollisuudesta jättää kommenttinsa Suomen valtion 8. CEDAW-raportin luonnoksesta. Käsittelyjärjestys noudattaa raporttiluonnoksen käsittelyjärjestystä. NYTKIS tulee myöhemmin koordinoimaan kansalaisjärjestöjen raportin koonnin CEDAW-toimikunnalle. Kansalaisjärjestöraportti tulee olemaan tätä lausuntoa perusteellisempi ja laajempi.

ARTIKLAT 1 JA 21

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien luonnokset

(kohta 10) Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutettujen lausuntojen aiheet on mainittu, mutta ei kuitenkaan niiden pääviestejä. Ne olisi syytä mainita raportissa.

CEDAW-toimikunnan vuonna 2014 antamissa suosituksissa mainitaan riittävät teknologiset, taloudelliset ja inhimilliset resurssit tasa-arvon edistämiseksi toimiville instituutioille. Asiaa ei ole kommentoitu raportissa. Tasa-arvovaltuutettu on toistuvasti todennut kärsivänsä vajaasta resurssoinnista.

(kohta 13) Syrjinnän seurantajärjestelmän yhteydessä mainitaan tehdyt selvitykset, raportti ei kuitenkaan sisällä niiden tuloksia. Tuloksista tarvitaan yhteenveto.

Tilastointi

Maahanmuuttajanaiset CEDAW-sopimuksen alalla tiedontuotanto korostuu, koska se on väline tasa-arvon edistämässä. On hyvä, että luonnoksessa vähemmistöjä koskevaa tiedontuotantoa on selvitetty, mutta jää epäselväksi, onko mainituissa selvityksissä suosituksia uusiksi toimiksi, ovatko tulokset johtaneet toimiin tai onko niihin poliittisesti sitouduttu. Tätä voidaan käsitellä myös toisaalla raportissa, mutta on tärkeää että asiaa käsitellään eksplisiittisesti raportissa.

Vammaiset naiset Työelämästä on esitetty lukuja mutta kohdassa 21 mainitusta koulutuksesta puuttuvat kaikki luvut.

Romaninaiset kohdassa 32 mainitaan että tehdyssä selvityksessä on tullut ilmi romaninaisten kohtaamia haasteita työllistymisessä ja aikuiskoulutuksessa, luonnoksessa ei kuitenkaan missään luvussa käsitellä tarkemmin, mitä nämä haasteet ovat. Väkivaltaselvityksen lähde puuttuu eikä sen tuloksia ole raportoitu. Myös selvitysten ja romaninaisten asemaa koskevan konferenssin seuraukset jäävät epäselviksi. Tulisi raportoida, onko näissä yhteyksissä esitetty suosituksia ja onko niihin sitouduttu poliittisesti.

Saamelaisnaiset kohtaan tarvitaan eri saamenkielisten ryhmien avaamista, kohta ei avaudu asiaa tuntemattomalle lukijalle. On hyvä, että luonnoksessa on nostettu esiin, että Saamelaiskäräjät on tuonut esiin turvakotien puuttumisen saamelaisalueilta.

ARTIKLA 3

Hallitusohjelmat

(Kohta 43) lause "Hallitusohjelma 2015-2019 painottaa tasa-arvoa Suomen vahvuutena" on ristiriidassa kansalaisyhteiskunnan esittämän kritiikin kanssa koskien sitä, kuinka äärimmäisen vähäisessä määrin tasa-arvo on esillä hallitusohjelmassa.

(kohta 45) On hyvä, että luonnoksessa on todettu eksplisiittisesti sukupuolivaikutusten arvioinnin puuttuminen monista relevanteista hallituksen esityksistä.

Perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmat

Kohdassa 49 esitetty väite, että naisiin kohdistuva väkivalta olisi hyvin esillä perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmassa, on liioiteltu ottaen huomioon, että ohjelma sisältää vain yhden koulutushankkeen (UM) sekä jo Istanbulin sopimuksen toimeenpanon myötä toteutuvan ensimmäisen Seritukikeskuksen perustamisen seksuaalista väkivaltaa kohdanneille.

ARTIKLA 5

Naisiin kohdistuva väkivalta

(kohta 60) Tässä kohdin tulisi nuoria koskevien tulosten yhteydessä raportoida myös uusimman kouluterveyskysymyksen¹ tulokset. Kouluterveyskyselyn 2017 mukaan mm. 8. ja 9.-luokkalaisista tytöistä 30 prosenttia ja pojista 12 prosenttia on kokenut **seksuaalista häirintää** viimeisen vuoden aikana. Perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista pojista 5 % ja tytöistä 8 % oli kokenut **seksuaalista väkivaltaa** viimeksi

¹ <http://www.julkari.fi/handle/10024/136131>

kuluneen vuoden aikana (eli nuori oli kokenut intiimien alueiden koskettelua vastentahtoisesti, seksiin painostamista tai pakottamista tai rahan tai muun vastikkeen tarjoamista vastineeksi seksistä). Lisäksi seksuaalisen väkivallan kokemukset olivat yleisempiä, kun oppilaalla oli toimintarajoitteita, hän oli ulkomaista syntyperää, hän oli sijoitettuna tai hän kuului seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön.

(Kohta 65) On huolestuttavaa, jos kansalaisjärjestöjen nostama huoli Jehovan todistajien yhteisön seksuaalirikoksista ilmoittamatta jättämisestä on vasta saanut aikaan Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityspyynnön. Mikä on seuraava askel, kuinka oikeusjärjestelmä on mukana asian selvittämisessä?

Lainsäädäntömuutokset ja poliittiset toimenpiteet

(kohta 71) Tähän kohtaan tarvitaan lukuja oikeustapauksista koskien uutta seksuaalista ahdistelua koskevaa rikoslain kohtaa. Luvut on saatavissa, mm. media on käsitellyt niitä.

(kohta 72) Lähisuhdeväkivallan sovittelun määrät ovat nousseet. Nämä THL:n kokoamat luvut tulee raportoida CEDAW-toimikunnalle.

Suomessa lähisuhdeväkivallan sovittelu ei ole varsinaisesti pakollista, mutta sen viime vuosien rajua laajeneminen on hälyttävää. v. 2016 sovitteluun ohjatuissa aloitteissa oli noin **2 300 lähisuhteessa** tapahtunutta, henkeen ja terveyteen kohdistunutta rikosta. Suurin osa näistä oli parisuhdeväkivaltaa, jossa tekijänä oli mies ja kohteena nainen. Vuonna 2016 sovitteluun ohjattujen, lähisuhteessa tapahtuneiden rikosten osuus kaikista sovitteluun tuoduista rikos- ja riita-asioista oli **18 prosenttia** (Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2016 THL – TILASTORAPORTTI 15 | 2017²), kun vuonna 2011 lähisuhdeväkivallan osuus oli vielä 14,75 % (Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2013, THL 2014, vertailutaulukko³).

Lähisuhdeväkivallan sovitteluun liittyy merkittävää tiedonpuutetta, mihin myös Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti⁴ on kiinnittänyt huomiota; sovitteluun ohjattujen ja soviteltujen tapausten tuomioistuinkäsittelystä ei ole tuotettuna erikseen tilastotietoja; sovittelun asemasta oikeuskäsittelyssä ja sen oikeudellisista vaikutuksista ei ole saatavilla valtakunnallista tutkimustietoa; sovittelutilastosta ei ole saatavissa kattavasti tietoja rikoslajikohtaisia sopimuksista. Myöskään sitä, kuinka hyvin sopimukset täytetään, ei ole olemassa valtakunnallisia tilasto- tai muita seurantatietoja. Ei ole myöskään selvitetty soviteltujen lähisuhdeväkivaltaan liittyvien rikosten uusimista, mikä olisi aivan välttämätöntä.

² <http://www.julkari.fi/handle/10024/134653>

³ <http://www.julkari.fi/handle/10024/116237>

⁴ Seuraamusjärjestelmä 2016 <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/229673>

(kohta 75) On hyvä, että on tuotu esiin tulos poliisin vaikeuksista tunnistaa myös muun läheisen kuin nykyisen puolison harjoittamaa väkivaltaa lähisuhdeväkivallaksi.

Sukuelinten silpominen

Vaikka on mm. THL:n tiedossa, että Suomessa on tehty lastensuojeluilmoituksia silpomisepäilyistä, ei ole saatavilla tietoa siitä, kuinka monia ja minkälaisin seurauksin, koska Suomessa ei valtakunnallisesti rekisteröidä lastensuojeluilmoituksia sen mukaan, mitä asiaa ne koskevat. Koska johdonmukainen seuranta puuttuu, meillä ei ole täsmällistä kuvaa edes viranomaisten tietoon tulleista tapauksista.

Tukipalvelut

Turvakodit: Tekstissä ei todetaan uudet turvakotipaikat, mutta ei mainita sitä ohittamatonta seikkaa, että turvakotipaikkojen määrä ei edelleenkään täytä Istanbulin sopimuksen velvoitteita. CEDAW-toimikunta on useasti viitannut Istanbulin sopimukseen antaessaan Suomelle suosituksia uhrien tukipalvelujen parantamisesta.

(kohta 86) Mihin perustuu väite, että suurin osa turvakodeista olisi esteettömiä? Kohdassa ei ole lähdettä. Ks. vastakkaisesta näkemyksestä esim. Vammaisten ihmisoikeuskomitean (ihmisoikeusvaltuuskunta) lausunto 27.4.2018.⁵

Seksuaalirikosten uhrien tukipalvelut

(kohta 89) SERI-keskusten kohdalla tulisi tarkentaa, että ne on tarkoitettu akuuttiin tarpeeseen, rikoksen tulee olla tapahtunut 1 kk sisällä.

Stereotyyppit ja haitalliset käytännöt

(kohta 100) Tähän kohtaan tai aiemmin vähemmistöjä käsittelevään kohtaan tulee raportoida Tasa-arvobarometri 2017:n⁶ tulokset vihapuheesta. Barometrin mukaan sukupuoliin liittyvää vihapuhetta oli kokenut 15 prosenttia naisista ja 8 prosenttia miehistä. Johonkin vähemmistöryhmään, kuten

⁵ https://www.ihmisoikeuskeskus.fi/@Bin/6496507/Liite_1_IOK_lausunto_CRPD_27042018.pdf

⁶ https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160920/STM_08_2018_Tasa-arvobarometri%202017_net.pdf?sequence=4&isAllowed=y

uskonnolliseen, etniseen, kieli- tai seksuaalivähemmistöön, kuuluvista naisista yli neljäsosa oli kokenut vihapuhetta.

ARTIKLA 6

Ihmiskauppa

Yhdenvertaisuusvaltuutetun ja Euroopan kriminaalipoliitiikan instituutin (HEUNI) tuoreen selvityksen mukaan⁷ Suomessa on ihmiskaupan uhreja, jotka eivät pääse avun piiriin eivätkä saa aina niitäkään palveluja, joihin olisivat nykyisin mukaan oikeutettuja, koska kunnissa ei tunneta vastaanottolakeja eikä ihmiskaupan uhrien erityisasemaa palveluiden saajina. Avun ulkopuolelle jää Suomessa erityisesti seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhreja. Lainsäädännön puolella keskeinen syy avun ulkopuolelle jäämiseen on, että vastaanottolaissa ihmiskaupan uhrien auttaminen kytketään rikosprosessiin. Jos esitutkinnassa rikosnimikkeeksi tulee muu kuin ihmiskauppa, näyttö ei riitä tai jos tuomio tulee muusta kuin ihmiskaupparikoksesta (esim. parituksesta), uhri poistetaan auttamisjärjestelmästä. Nykyinen vastaanottolaki ei noudata CEDAW-toimikunnan suosituksia eikä EN:n ihmiskauppapyleissopimuksen esillä pitämää uhrin oikeutta apuun rikosprosessista riippumatta.

Pakkoavioliitto

(kohta 109) Tällä hetkellä pakkoavioliiton voi purkaa vain avioeron kautta. Mm. Monika Naiset Liitto ry katsoo että avioliiton mitätöinti olisi tehtävä mahdolliseksi pakkoavioliiton kohdalla. Kriminologian ja oikeuspolitiikan tuore selvitys osoittaa, että viranomaisten osaamisessa ja ohjeistuksessa on puutteita, jotka estävät pakkoavioliittoihin puuttumista eivätkä nykyiset rangaistussäännökset toimi Istanbulin sopimuksen tarkoittamalla tavalla.⁸

ARTIKLA 7

Naisten osallistuminen poliittiseen ja julkisen päätöksentekoon

Kansalaisjärjestöjen asema ja kansalaisvaikuttaminen Tekstissä todetaan että **lähes** kaikilla eduskuntapuolueilla on naisjärjestö. Itse asiassa tällä hetkellä kaikilla eduskuntapuolueilla on naisjärjestö.

⁷ <https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=25401>

⁸ <https://valtioneuvosto.fi/documents/1410853/4750802/Avioliittoon+pakottaminen+-+selvitysmuistio+2017+HY.pdf/8b68f4a4-8c0e-43e0-9314-a40af9e4c56f/Avioliittoon+pakottaminen+-+selvitysmuistio+2017+HY.pdf.pdf>

Erityisryhmien osallistuminen julkiseen päätöksentekoon

(Kohta 140) Jää epäselväksi, millä lailla eduskuntavaalien alla maahanmuuttajille suunnatun viestintäkampanjan tulokset olivat myönteisiä. Kuinka mitattiin? Lähde?

(Kohta 141) Väite että kaikki äänestyspaikat saatiin esteettömiksi ei ole täysin perusteltu ottaen huomioon, että oikeusasiamiehen kanslian tekemissä pistokokeissa äänestyspaikoille sekä eduskunta- että presidentinvaaleissa ilmeni puutteita esteettömyydessä.⁹

ARTIKLA 8

Kohdassa tulisi tuoda esiin leikkaukset kehitysapuun.

ARTIKLA 10

Koulutus

(kohta 148) Tässä yhteydessä tulisi mainita, että Tasa-arvobarometrin mukaan kolmasosa opiskelijoista koki, että opetusmateriaaleissa esiintyy sukupuolistereotyyppioita eli kaavamaisia käsityksiä siitä, millaisia miesten ja naisten pitäisi olla.

Kohdassa 149 Tulee avoimesti todeta, ettei tasa-arvolaki ulotu koskemaan varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelua eikä tähän siten ole velvoitetta. Nyt tekstistä voi saada päinvastaisen kuvan nykytilanteesta.

ARTIKLA 11

Työelämän tasa-arvo

(Kohta 156) Tarvittaisiin lukuja raskaussyrjinnästä. Ainakin tasa-arvovaltuutettu on tilastoinut yhteydenottoja ja arvioinut ilmiön yleisyyttä.

Työelämästä raportoidessa tulee käsitellä myös viimeaikaisia työelämän muutoksia mm.

kilpailukyky sopimusta, jonka myötä lomarahojen leikkaukset ja työajan pidennykset ovat koskeneet eniten

⁹ Media raportoi pistokokeista, ks. esim. <https://yle.fi/uutiset/3-10042975>

naisia, joita työskentelee enemmän julkisella sektorilla (työajan pidennystä sukupuolen mukaan käsitelty mm. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa).

Myös osa-aikatyössä näkyy jonkin verran nousua raportointia koskevana kautena eli vuodesta 2011 lähtien. Tilastokeskuksen työvoimatutkimusten mukaan vuonna 2011 naispalkansaajista osa-aikaisia oli 19% ja miehistä 9%. Vuonna 2017 osa-aikaisten luvut olivat naiset 21%, miehet 10%. Vastentahtoinen osa-aikatyö on naisilla yleisempää. Vuonna 2017 naiset vastasivat, että yleisin syy työskennellä osa-aikaisesti on kokoaikatyön puute. Miesten vastauksissa yleisin syy osa-aikatyöhön oli opiskelu.

CEDAW-toimikunta on pyytänyt erityisesti vähemmistöön kuuluvien naisten työelämään osallistumisen lukuja, niitä tulisi koota tähän lukuun. Toimikunta on ollut kiinnostunut myös yksihuoltajaäitien työelämäasemasta, jossa on Suomessa tapahtunut pitkällä aikavälillä heikentymistä. Siitäkin on saatavilla lukuja Tilastokeskuksesta.

Sukupuolten välinen palkkaero

Mihin viitataan on kohdassa 160 mainitulla naisten palkkojen myönteisellä kehityksellä? Tarvitaan lukuja ja aikajanoja.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen

(kohta 163) Esitettyjen lukujen lisäksi tulee selkeyden vuoksi tuoda esille, minkä osuuden miehet kaiken kaikkiaan käyttävät kaikista käytetyistä perhevapaista (THL). Määrä on huomattava pieni, muutamia prosentteja.

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n puolesta,
Johanna Pakkanen
pääsihteeri
johanna.pakkanen@nytkis.org
www.nytkis.org

Naisjärjestöt Yhteistyössä - Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry on kattojärjestö, johon kuuluvat Kokoomuksen Naisten Liitto ry, Kristillisdemokraattiset Naiset ry, Naisasialiitto Unioni ry, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry, Perussuomalaiset Naiset ry, Sosialidemokraattiset Naiset, Sukupuolentutkimuksen seura ry, Suomen Keskustanaiset ry, Svenska Kvinnoförbundet r.f, Vasemmistonaiset ja Vihreät Naiset ry.